

Turuq and Turuq-Linked Institutions in Nineteenth Century Egypt, Leiden 1978, s. 150; Zirikî, *el-A'lâm* (Fethullah), VII, 159; Mahfûz, *Terâcimü'l-mü'ellifîn*, IV, 143-151; Ali et-Tantâvî, *Ricâl mine't-târih*, Cidde 1406/1986, s. 421-431; M. Mutî el-Hâfiz – Nizâr Abâza, *Târihu 'ulemâ'i Dimaşk*, Dimaşk 1406/1986, II, 743-746; M. Abdüllatif Sâlih el-Ferfûr, *A'lâmü Dimaşk fi'l-ğarnî'r-râbî' 'aşer el-hicrî*, Dimaşk 1408/1987, s. 323-324; Hasan Hüsnî Abdülvehhâb, *Kitâbü'l-'Ömr fi'l-muşannefât ve'l-mü'ellifîne't-Tünisiyyîn* (nşr. Muhammed el-Arûsî el-Matvî – Beşîr el-Bekkûş), Beyrut 1990, I, 182; Muhammed Bûzîne, *Meşâhîrü't-Tünisiyyîn*, Tunus 1992, s. 565-566; Ömer Rızâ Kehhâle, *Mu'cemü'l-mü'ellifîn*, Beyrut 1414/1993, III, 788-789; R. S. O'Fahay, *Arabic Literature of Africa: The Writings of Eastern Sudanic Africa to. C. 1900*, Leiden 1994, I, 177; Hammûd b. Abdullah et-Tüveycirî, *İhâfû'l-cemâ'a bimâ câ'e fi'l-iten ve'l-melâhim ve eşrâti's-sâ'a*, Riyad 1414, III, 169-171, 174; a.mlf., *es-Sârimü'l-meşhûr 'alâ ehli't-teberrüc ve's-süfûr*, Beyrut, ts. (Dârü's-selâm), s. 108-110; Yûsuf Abdurrahman el-Mar'aşlî, *İkdu'l-cevher fi 'ulemâ'i'r-rub'i'l-evvel mine'l-ğarnî'l-hâmis 'aşer*, Beyrut 1427/2006, II, 1543-1544; Muhammed el-Alemî, *ed-Delilü't-târihî li-mü'ellefâtü'l-mezhebi'l-Mâlikî*, Rabat 1433/2012, s. 298, 340, 356, 358, 365, 373, 422.

AHMET ÖZEL

KAFSA

(قصة)

Tunus'un güneybatısında
Cerid bölgesinde tarihî bir şehir.

Kafsa'nın (Gafsa, Latince Capsa) Bânîş vadisine hâkim, stratejik öneme sahip bir tepe üzerinde Libyalı veya Fenikeli Herkül tarafından kurulduğu ve bir surla çevrildiği kaydedilir. Şehrin surlarını, Libya ve Tunus seferi esnasında Kafsa'ya kadar gelen Mısır Firavunu Taharque veya Nemrud'un gulâmı Şantiyan'ın inşa ettirdiği de rivayet edilir. İsmi Kafsa'dan alan ve milâttan önce 10.000'li yıllara tarihlenen Capsi-en medeniyeti geniş bir şekilde yayılmış ve bölgedeki diğer medeniyetleri etkilemiştir. Daha sonraki asırlarda Numidya

Krallığı'nın müstahkem merkezlerinden biri olan Kafsa milâttan önce 117'de Roma hâkimiyetine girdi ve savaşlar yüzünden tahribata mâruz kaldığından yeniden imar ve tahkim edildi. 439 yılında İspanya'dan gelen Vandallar'ın eline geçince Byzacena'nın iki bölgesinden birinin merkezi haline getirildi. Ancak halkın desteğini elde edemeyen Vandallar'ın hâkimiyeti kısa sürdü, şehir 477'de bölge halkı Berberiler'in hâkimiyetine geçti ve Berberî Krallığı'nın başşehri oldu. 534'te Kafsa'yı işgal eden Bizans İmparatoru I. İustinos'un kumandanı Belisarios şehri Byzacena eyaletinin idarî ve askerî merkezi olarak kullandı. Bu dönemde surlar yenilendi, burçlarında günümüze ulaşan bölümler ve şehrin ortasında bir hisar inşa edildi. Şehir bu imar faaliyetlerinin ardından yaklaşık 540'ta Capsa-Iustiniana adını aldı.

Kafsa ilk olarak 27 (647) yılında müslümanlar tarafından fethedilmek istendiyse de ancak 49 (669) yılında Ukbe b. Nâfi tarafından ele geçirilebildi. Şehrin kalıcı fethini ise Hassân b. Nu'mân el-Gassânî gerçekleştirdi (79/698). Hassân, Kafsa'yı İfrîkye'nin üç bölgesinden birinin merkezi haline getirdi. Ermevîler'in son yıllarda bölgede isyanlar çıkarmaya başlayan ve bazı merkezleri ele geçiren Hâricîler, Abbâsîler zamanında 175'te (791-92) şehre hâkim oldular. Kafsa ve civarındaki merkezleri Hâricîler'den kurtaran Herseme b. A'yen, Kafsa'yı tekrar bölgenin merkezi yaptı (179/795). Ağlebîler döneminde 224 (839) yılında Kastilya (Cerid) bölgesinde çıkan ve kısa sürede bastırılan isyan dışında istikrarlı bir dönem geçiren Kafsa her bakımdan gelişti. Ayrıca bölgedeki cihad faaliyetinde ribât olarak kullanılan askerî ve ilmî bir merkez durumuna geldi. Günümüze ulaşan câmi-i kebir bu dönemde inşa edildi. Ya'kûbî şehrin 284 (897) yılındaki durumunu tasvir ederken taşıyapı

surla tahkim edilmiş, içinde zengin su kaynakları bulunan, yolları taş döşemeli, çevresindeki çok sayıda binalarla mamur ve meyveleri bol bir şehir diye tanıtır (*el-Büldân*, s. 188).

296'da (909) Fâtımîler'in eline geçen Kafsa'da ilk yıllarda şiddetli mezhep çatışmaları yaşandı; Mâlikî fakihleriyle devletin desteklediği Şii fakihleri arasında mücadele baş gösterdi. Ayrıca bölgede Hâricî isyanları meydana geldi. Ancak Kafsa, Hâricî isyanlarına rağmen gelişmeye devam etti; bilhassa batıda Biskire ve Mesîle, güneyde Sahrâ ötesi ve Nijer arasındaki ticarete önemli rol oynadı. Kayrevan'ı ziyaret eden İbn Havkal, Ebû Yezid en-Nükhârî isyanı dolayısıyla sıkıntılara mâruz kalmakla birlikte istikrarın hâkim olduğu Kafsa'nın hurma, zeytin ve üzüm bağlarıyla çevrili, kuzey tarafından Semûde'ye, güneyden Cerid arazilerine doğru köşkleme kuşatılmış, suru ve içinde akan nehriyle güzel bir şehir olduğunu kaydeder (*Şüretü'l-arz*, I, 94).

Kafsa, Fâtımîler'in Mısır'a intikalinin ardından Zîrîler'in egemenliğine bırakıldı. Benî Hilâl Arapları'nın bölgeyi işgali ve Zîrîler'in yıkılışı esnasında şehrin civarında göçebe Esbec kabilesi yerleşti. Zîrîler'in Kafsa Valisi Abdullah b. Muhammed b. Rend bu kabilenin desteğiyle bağımsızlığını ilân ederek başşehri Kafsa olan Berberî Benî Rend hânedanını kurdu. Tüzer ve Kosantîne şehirlerini de egemenliği altına alıp bölgede istikrar sağladı ve gücünü arttırdı. Kafsa bir asırdan fazla Benî Rend'in elinde kaldı (İbn Haldûn, VI, 220). Şehirde önceki dönemlere ait önemli tarihî eserlerin bulunduğunu ve bunların yeni yapılmış gibi mükemmel görüldüğünü belirten Bekrî şehir içindeki Banîs nehrinin ve kollarının çevredeki bahçeleri ve tarlaları suladığını, Kayrevan bölgesinin en fazla fıstık üretilen merkezi olan Kafsa'nın bütün İfrîkye bölgesinin yanı sıra Mısır, Endülüs ve Sicilmâse'ye fıstık ihraç ettiğini belirtir. Ayrıca hurmalarıyla ve diğer meyveleriyle de ün kazanan şehrin çevresinde Kusûru Kafsa diye bilinen 200'den fazla mâlikânelerin yer aldığını, Feccü'l-Himâr yolu üzerindeki Medînetü Turrâk kasrında cami ve çarşının bulunduğunu, Kafsa'nın yıllık vergi miktarının 50.000 dinara ulaştığını söyler (*el-Mesâlik*, II, 706-707). Onu teyit eden Şerîf el-İdrîsî, Kafsa'da ticarî faaliyetin canlı olduğu çarşıların yer aldığını, halkın Berberîleştiğini ve büyük bir kısmının Afrika Latincesi konuştuğunu ilâve eder (*Nüzhetu'l-müşâk*, I, 277-279).

Kafsa'dan
bir görünüşü

554'te (1159) Muvahhidler'in kurucusu Abdülmü'min el-Kûmî, Kafsa'yı egemenliği altına alınca Rend hânedanı mensuplarını Bicâye'ye sürdü. Ancak 575 (1180) yılında valiye karşı harekete geçen şehir eşrafının daveti üzerine Kafsa'ya gelen Benî Rend'e mensup Ali b. Abdülazîz yönetimi eline geçirdi. Muvahhid Hükümdarı Ebû Yûsuf el-Mansûr, Kafsa üzerine giderek şehri kuşatma altına aldı. Şehir dışındaki meyvelikleri tahrip etmeye başlayınca isyancılar teslim oldu (576/1180). Kafsa'nın idaresine hükümdarın kardeşi Ebû Ali getirildi ve yanında kalabalık askerî birlik bırakıldı. Bu sırada Muvahhid ordusunda bulunan İbn Tufeyl, Kafsa'nın alınışı hakkında bir kaside yazdı, ülkenin her yanına gönderilen fetihnâmelere bu kaside de eklendi (İbnü'l-Hatîb, II, 479-480).

Kafsa çok geçmeden Murâbitlar'ı yeniden kurmaya çalışan Ali b. Gâniye'nin eline geçti. Selâhaddîn-i Eyyübî tarafından gönderilen Şerefeddin Karakuş ve Zeyneddin Boz-aba'nın emrindeki Oğuzlar'dan oluşan bir askerî birliğin de katıldığı ordusuyla Kafsa yöresindeki Umre'de Muvahhidler'i bozguna uğrattı (583/1187); Kafsa dahil İfrîkiye'nin (Tunus) tamamını aldı. Ancak Muvahhidler'den Ebû Yûsuf el-Mansûr, üç ay sonra 583 Receb'i ortalarında (Eylül 1187) Kafsa'yı kuşattı. Üç ay süren şiddetli kuşatmanın ardından Boz-aba ve Murâbitlar tarafından savunulan şehir teslim oldu. Ebû Yûsuf el-Mansûr, kahramanlıklarına hayranlık duyduğu Oğuzlar'a hiçbir zarar vermeyeceğini ve onları hizmetine alacağını söyledi. Sözünde duran Ebû Yûsuf, Boz-aba ve Karakuş'u Oğuzlar'a kumandan tayin edip hizmetine aldı. Fakat şehir halkının teslim olması askerlerin pek çoğunun öldürülmesini engellemedi. Ayrıca şehrin surları yıkıldı.

586'da (1190) Kafsa'yı Abdülkerîm er-Rakrâkî adlı bir âsî ele geçirdi; isyan bir yıl sonra bastırıldıysa da karışıklıklar 601 (1205) yılına kadar sürdü. Yaşanan bu sıkıntılar yüzünden önemli tahribata uğrayan ve bu arada yıkılan surları yeniden inşa edilen Kafsa, Muvahhidler'den sonra Hafsî hâkimiyetine girdi. Hafsîler'in ilk döneminde şehirde bir gelişme yaşanmakla birlikte halkın pek çoğunun çeşitli sıkıntılar yüzünden şehirden ayrılmış olması sebebiyle eski canlılığını kazanamadı. VII. (XIII.) yüzyıl başlarında yazıldığı anlaşılan *el-İstibşâr* adlı eserin müellifi, Kafsa hakkında geniş bilgiler verir. Şehrin daha önceki döneminden bahsederken şehirde dokumacılık, dericilik, bakır işlemeciliği, seramik ve cam üretiminin geliştiğini,

Bânîş vadisi topraklarında üstün bir sulama tekniğinin uygulandığını, şehrin zengin halkının hayır ehli olduğunu, şehirde aşure gününe büyük önem verildiğini ve bayram gibi kutlandığını ifade eder. Ancak önceleri çevresindeki 200 kasıyla bölgenin en büyük şehri olan Kafsa'nın göçebe Arap kabilelerinin gelişinin ardından ıssız bir harabeye döndüğünü belirtir (I, 150-154). Yâkût da Kafsa'yı küçük bir belde diye tanıtır (*Mu'cemü'l-büldân*, IV, 382-383).

Kafsa, Hafsîler zamanında isyanlara sahne oldu. Araplar'dan destek alarak isyan eden, Kafsa'nın içinde bulunduğu bütün Güney Tunus'u ele geçiren ve halife ilân edilen İbn Ebû Umâre (681/1282), I. Ebû Hafs Ömer tarafından bölgeden çıkarılıncaya kadar şehri elinde tuttu. 1338'de Ebû Bekir İbn Yemlül'ün isyanına da şahit olan Kafsa, Ebû'l-Hasan'ın İfrîkiye'yi istilâsının ardından kısa bir müddet Merîni hâkimiyetinde kaldı. 777 (1375-76), 802 (1400) ve 839 (1435) yıllarında kısa sürelerle isyancıların elinde kaldı ve önemli tahribata uğradı. 1435'te Kafsa'ya gelen Hafsî Sultanı IV. Muhammed el-Müntasır, isyancılara karşı kendisini destekleyen şehir halkını mükâfatlandırmak için bir cami yaptırdı. Şehri ziyaret eden kardeşi Sultan Ebû Amr Osman zamanında siyasî ve iktisadî açıdan önem kazanan Kafsa'da darphâne kuruldu ve para basıldı. Ancak bu iki sultan döneminde yeni bir ikbal devrine girildiyse de Kafsa'da kısa süre sonra tekrar çöküş başladı ve Osmanlılar'ın gelişine kadar bu çöküş

devam etti. Hasan el-Vezzân, Kafsa'nın bazı camiler dışındaki binalarının mütevazı, oldukça geniş caddelerinin ise Napoli ve Floransa'daki gibi siyah taşla döşendiğini söyler. Medenî olan halkın ağır vergiler yüzünden fakir düştüğünü, şehrin çevresinde sayılamayacak kadar hurma, zeytin, portakal gibi meyve ağaçlarının bulunduğunu, şehirde zeytinyağı üretimi, kumaş dokuma ve çömlekçiliğinin geliştiğini zikreder (*Vaşfü İfrîkiyye*, II, 143-145).

964'te (1557) Kanûnî Sultan Süleyman zamanında Trablusgarp Beylerbeyi Turgut Reis tarafından zaptedilen Kafsa'ya askerî birliğin yanı sıra vergi işleri için bazı Osmanlı aileleri yerleştirildi. Tunus'ta beylerbeyilik ve emîrî'ltânlık yapan Murâdiler'den Ali b. Murâd döneminde Murad Kâhyâ, Sîdî Bû Ya'kûb Türbesi'ni yaptırdı (1095/1684). Tunus'u 231 yıl idare eden Türk asıllı Hüseyinler devrinde şehir hânedandan bir kâid tarafından yönetildi. Hüseyin Paşa diğer şehirlerde olduğu gibi Kafsa'da da cami ve medreseler yaptırdı. Bölgeye düzenlediği gezi sırasında (1843-1848) Kafsa'ya da uğrayan ve şehir nüfusunun 4000'i geçmediğini söyleyen Fransa'nın Sûse konsolosu M. Pellissier hurma, zeytin, üzüm bağlarının içinde yer aldığı vadi ve oradaki çiftçilik hayatı hakkında geniş bilgi verir, büyük kısmı yıkılmış surunu ve Türk askerinin kışla olarak kullandığı hisarını (kasba) tanıtır (Muhammed Ali Belhavle, s. 172). XIX. yüzyılın ikinci yarısında vergilerin artması sebebiyle yaşanan sıkıntılardan isyanlara dönüşmesi yüzünden ortaya çıkan ekonomik çöküş

Kafsa Ulucamii'nin minaresi, avlusu ve harim kısmından bir görünüş

Kafsâ surları ve Kafsâ'da bir kaplıca

durdurulamadı. Türk hâkimiyeti döneminde de çok fazla değişikliğe uğramayan şehir Fransızlar tarafından işgal edildiğinde fakir bir kasabadan ibaretti (İA, VI, 67).

Kafsâ'yı şiddetli çatışmaların ardından ele geçiren Fransa işgal kuvvetleri (11 Kasım 1881) direniş hareketine katılanlardan bazılarını idam ettiler. Sömürge döneminde 1886'da şehrin 40 km. batısındaki zengin fosfat yataklarının keşfi Kafsâ'nın ekonomik gelişmesini beraberinde getirdi. Üretilen fosfatın nakledilmesi için Kafsâ demir yoluyla liman şehri Sefâkus'a bağlandı. Şehirde Fransız ve İtalyan yerleşimcilere ait semtler oluştu. Öte yandan Kafsâ, 1956 yılına kadar süren sömürge döneminde Tunus bağımsızlık hareketlerinin önemli merkezlerinden biri haline geldi. 1922'de kalabalıkların katıldığı bağımsızlık gösterileri yapıldı. 4 Mart 1937 tarihinde sömürge güçleri Kafsâ'da çok sayıda madenciye öldürdü. Giderek büyüyen ve artan nüfusuyla Tunus'un önemli şehirlerinden biri olan Kafsâ, II. Dünya Savaşı sırasında 1942-1943 yıllarında birkaç defa Nazi Almanyası'nın bombardımanına mâruz kaldı ve bir kısmı tahribata uğradı.

Günümüzde Kafsâ, Güneybatı Tunus'un önemli şehirlerinden biri ve aynı adı taşıyan idarî birimin (valilik) merkezidir. Doğu ve batı istikametinde genişleyen şehrin nüfusu 100.000'e ulaşmıştır (2004). Yılda 7,5 milyon tondan fazla üretilen fosfat madeni büyük önem taşır. Geleneksel dokuma sanatlarının yanı sıra turizm de gelişmektedir. Şehrin eteğindeki vahada binlerce hurma, kayısı ve incir ağacı bulunmaktadır. Roma döneminden kalma iki büyük havuz, Bizans dönemine ait sur üzerine Hafsî Sultanı IV. Muhammed

el-Müntasır tarafından 1434 yılında inşa ettirilen ve bazı bölümleri II. Dünya Savaşı sırasında tahribe mâruz kalan burç, Bizans hisarı kalıntıları üzerine yapılan kasba ve câmi-i kebîr önemli ziyaret alanlarıdır. Kafsâ'da bir hava alanı ve 2004'te açılan bir üniversite bulunmaktadır. Şehirde yetişen ve Kafsî nisbesini taşıyan meşhur şahsiyetlerin başında Hâris b. Esed, Hamdîs el-Lahmî, Mâlik b. İsa, fakih, sûfî şair Sîdî Yûsuf b. Ya'kûb, bölgenin önde gelen mutasavvıflarından Ebû Ya'kûb Yûsuf b. Ahmed et-Tifâşî, onun oğlu meşhur tabip, Kafsâ kadısı Ahmed b. Yûsuf et-Tifâşî, Kafsâ'da bir süre kadılık görevi yapan ünlü fakih İbn Râşid, Ebû Yahyâ İbn Akîbe, Ebû'l-Hasan Ali b. Asîle, Sîdî Mansûr ed-Dâil sayılabilir.

BİBLİYOGRAFYA :

Ya'kûbî, *el-Büldân* (nşr. M. Emîn Dannâvî), Beyrut 2002, s. 188; İbn Havkal, *Şuretü'l-arz*, I, 94; Bekrî, *el-Mesâlik*, II, 706-707, 836; Şerîf el-İdrîsî, *Nüzhetü'l-müşâk*, Beyrut 1409/1989, I, 276-279; *el-İstibşâr fi 'acâ'ibi'l-emşâr* (nşr. Sa'd Zağlûl Abdülhamîd), Dârülbeyzâ 1985, s. 150-154; Yâkût, *Mu'cemü'l-büldân*, IV, 382-383; İbnü'l-Esîr, *el-Kâmil*, IV, 371; XI, 244, 467, 521-522; Abdülvâhid el-Merrâküşî, *el-Mu'cib fi telhîşi aḥbâri'l-Mağrib* (nşr. Selâhaddin el-Hevvârî), Beyrut 2006, s. 185, 199-200; İbnü'l-Hatib, *el-İḥâta*, II, 479-480; İbn Haldûn, *el-İber* (nşr. Halîl Şehhâde), Beyrut 1421/2001, VI, 220-221, 323, 328, 502-503, 562-565; Himyerî, *er-Ravzü'l-mi'âr*, s. 477-479; Hasan el-Vezzân, *Vaşfü İfrîkiyye*, II, 143-145; Ramazan Şeşen, *Salâhaddin Devrinde Eyyûbîler Devleti*, İstanbul 1983, s. 57-58; M. Ali Belhavlî, *Müddünü Tünisiyye: Kaşşa kadîmen ve ḥadîşen*, Tunus 1990, s. 1-83, 172; Ebû'l-Kâsım M. Kırrû, *Dirâsât 'an târihi Kaşşa ve a'lâmihâ*, Tunus 1993; G. Yver, "Kafsâ", *İA*, VI, 66-67; M. Talbi, "Kaşşa", *EP* (Fr.), IV, 433-435.

İSMAİL YİĞİT

KAFTAN

Türk ve İslâm dünyasında kullanılan bir çeşit üst giysisi.

Aslı Farsça *ḥaftân* olup boyu diz kapağı, ayak bilekleri veya yere kadar uzanan, önden açık, dik yahut devrik yakalı, çeşitli renklerde kıymetli kumaştan yapılmış, ekserisi mücevherlerle süslü veya nakışlı üst elbisesinin adıdır. Kuşaklı ve bele kadar iliklenen örnekleri de vardır. Arapça kaynaklarda *bürde*, *şemle*, *hamîsa*, *nemire*, *abâ*, *ferrûc*, *kabâ* kelimeleriyle ifade edilir (Mütercim Âsım Efendi, bk. bibl.). Eski ve Yeni Ahid'de kaftan çeşitli vesilelerle geçmektedir. Eski Ahid'e göre Allah, Âdem ve Havvâ'ya deriden kaftan giydirmiş (Tekvîn, 3/21), Eyyûb peygamber çocukları ölüp malı mülkü yok olunca kaftanını yırtmış, kendisini teselliye gelen üç dostu da kaftanlarını yırtarak onunla yedi gün yedi gece hiç konuşmadan beraber oturmuştur (Eyub, 1/13-2/13). Dârü'ttırâzlarda sanatkârca sırma işlemlerle ve bilhassa şerit halinde kenar yazılarıyla süslenmiş, hükümdarın adını veya şîârını taşıyan kaftanların (tırâz) hükümdar tarafından taltif amacıyla birine hediye edilmesine "kaftan / hil'at giydirmek" denir. Eski Türkçe metinlerde hil'at karşılığında kaftan yanında *kedût* ve *ton* gibi kelimelerin kullanıldığı görülür. *Kutadgu Bilig*'de geçen kedût (II, 135) ve ton (II, 395) Reşit Rahmeti Arat tarafından "hil'at" olarak çevrilmiştir. *Dede Korkut Kitabı*'nda da *cübbe*, *çuba*, *çirgab* gibi kelimeler hil'at karşılığında yer almıştır (*DİA*, XVIII, 22-23). Kaftanlar şekil itibarıyla dört grupta toplanabilir. Kapalı yakalı kaftanlar, "V" yakalı kaftanlar, kol yenleri bol olan kaftanlar, yuvarlak kesim yakasız kaftanlar.

Cuma ve bayram namazlarında kırmızı renkli bir kaftan giyen Hz. Peygamber'in (İbn Sa'd, I, 451) kaftanları (bürde) arasında kalın kenarlı Necrân dokuması, kol ağzları dar Şam işi ve çeşitli renklerde Yemen yapımı olanların yanında bir kadının bizzat dokuyarak hediye ettiği kaftan da yer almaktadır (Buhârî, "Libâs", 12, 18, 22, 44; *Müsned*, I, 29; İbn Sa'd, I, 454). Ukâb adlı siyah sancağın Hz. Aîşe'ye ait kaftanın nakışlı yünü kumaşından yapıldığı, İslâmiyet'in ilk döneminde Resûl-i Ekrem'in ashabına giymeleri veya satarak parasından faydalanmaları için kaftanlar hediye ettiği bilinmektedir. Gatafân kabilesi üzerine gerçekleştirilen Gâbe Gazvesi'nde (Rebîülâhîr 6 / Eylül 627) elde edilen ganimetler